

HOSTING VA DOMEN TANLASH

Shokirov abdurashid abduxalil o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

4-kurs talabasi

Ilmiy rahbari: Abidov Adxamjon Abdumajid o'g'li

Andijon davlat texnika instituti

“Axborot texnologiyalari” kafedrası assistenti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada o'quv markazlari va ta'lim muassasalari uchun web-sayt yaratishda muhim bo'lgan texnik bosqichlardan biri — **hosting va domen tanlovi** haqida batafsil ma'lumot beriladi. Domen nomini tanlashda brendga moslik va esda qoluvchanlik muhimligi, hosting xizmatini tanlashda esa tezlik, xavfsizlik, texnik qo'llab-quvvatlash kabi mezonlar muhokama qilinadi. Maqola orqali yangi boshlayotgan ta'lim markazlari o'z veb-saytlarini yaratish jarayonida to'g'ri qaror qabul qilishlari uchun zaruriy ko'rsatmalar va amaliy tavsiyalar taqdim etiladi.

KALIT SO'ZLAR: *Hosting tanlashda qiyinchiliklar, Domen nomi va brend mosligi, Sayt uchun xavfsiz hosting xizmatlari, Tez va barqaror hosting turlari*

KIRISH

Bugungi raqamli asrda har qanday o'quv markazi yoki ta'lim muassasasi uchun o'ziga xos va ishonchli web-saytga ega bo'lish zaruratga aylangan. Bunday saytni yaratishda birinchi va eng muhim bosqichlardan biri — to'g'ri **hosting** xizmatini tanlash va **domen nomini** belgilashdir. Bu ikki omil nafaqat saytning texnik holati, balki brend imijiga, foydalanuvchi ishonchiga va qidiruv tizimlaridagi ko'rinishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada aynan shu ikki muhim element — hosting va domen tanlashda nimalarga e'tibor berish kerakligi, mavjud variantlar va ularning afzalliklari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

ASOSIY QISM

Domen va hosting tanlash — bu faqat texnik masala emas, bu o'quv markazingizning raqamli imijini yaratish yo'lidagi birinchi muhim qadamlardan biridir.

Domen nomi bu sizning onlayn manzilingiz bo'lib, mijozlar sizni aynan shu nom orqali topadi. Domen oddiy, esda qoladigan va brendingizga mos bo'lishi kerak. O'quv markazi nomi bilan bog'liq, talaffuzi va yozilishi oson, noto'g'ri yozishga olib kelmaydigan domenlar eng yaxshi tanlov bo'ladi. Domenni tanlashda .uz, .com yoki .edu kabi keng tarqalgan domen zonalaridan foydalanish ishonchli ko'rinish beradi.

Hosting esa sizning sayt kontentingizni internetda saqlab turuvchi xizmatdir. U sizning saytingiz tezligi, xavfsizligi, doimiy ishlashi va hattoki Google'da topilishi kabi ko'plab omillarga ta'sir qiladi. O'quv markazlari uchun barqaror ishlovchi, kuchli texnik qo'llab-quvvatlovchi, zarur xavfsizlik tizimlariga ega bo'lgan hosting xizmatlarini tanlash maqsadga muvofiq. Agar siz ko'p sonli foydalanuvchiga ega bo'lishni rejalashtirsangiz, bulutli hosting yoki VPS xizmatlariga o'tish kelajakda muammolarning oldini oladi.

Kreativ yondashuvlardan biri — domen nomingizni brendga aylantirish. Masalan, so'z o'yinlari, qisqartmalar yoki tilga moslashtirilgan nomlar orqali o'zingizning noyob onlayn brendingizni yaratishingiz mumkin. Bu foydalanuvchilarning yodingizda saqlab qolish imkonini oshiradi.

Amaliy tavsiyalar shundan iboratki, domen va hostingni bir xil platformada olish ko'pincha qulay va tejamkor bo'ladi. Masalan, Namecheap, GoDaddy yoki lokal xizmat ko'rsatuvchi provayderlar orqali domen va hostingni bir joydan sotib olib, ularni avtomatik sozlashni yo'lga qo'yish mumkin. Shuningdek, o'quvchilar ro'yxatdan o'tishi, test ishlashi, video darslarni ko'rishi uchun sayt funktsionalligi kengaytirilgan bo'lishi kerak. Buning uchun esa kuchli va mos hosting xizmatini tanlash shart.

Zamonaviy hosting xizmatlari foydalanuvchi harakatlarini kuzatish, yuklama holatini monitoring qilish va sayt xavfsizligini avtomatik nazorat qilish imkonini

beradi. Bu texnologiyalar orqali siz o'quv markazingizning onlayn platformasini nafaqat ishlatishingiz, balki rivojlantirib borishingiz ham mumkin.

Креатив va amaliy misollar jadvali

Holat / Maqsad	Amaliy yondashuv / Misol
Domen nomi esda qoladigan bo'lishi	"zamedu.uz" yoki "bilimmarkazi.uz" kabi qisqa, oson va brendga mos domen tanlash
Domen nomi noto'g'ri yozilishining oldini olish	Inglizcha so'zlar o'rniga mahalliy tilda yoki talaffuzi oson so'zlardan foydalanish
O'quvchilar uchun ishonchli ko'rinish yaratish	".uz", ".edu", ".org" kabi rasmiy domen zonalarini tanlash
Arzon va qulay xizmat tanlash	Domen va hostingni bir platformadan, masalan, Namecheap yoki REG.uz orqali olish
Sayt yuklanish tezligini oshirish	SSD hosting yoki Cloud hosting xizmatlaridan foydalanish
Vaqtincha trafik ko'payganda saytning ishlashini ta'minlash	VPS hostingga o'tish yoki avtomatik resurs kengaytirish xizmati yoqish
O'quvchilar ro'yxatdan o'tishi va test topshirishi uchun sayt qilish	Hostingda PHP, MySQL yoki WordPress tizimlarini qo'llab-quvvatlovchi paket tanlash
Saytni xavfsizlik bilan himoyalash	Hostingda SSL sertifikati, DDoS himoya va avtomatik backup xizmatlarini yoqish
Domen nomini marketingga moslashtirish	"edu" yoki "learn" kabi so'zlar bilan kreativ kombinatsiyalar yaratish (masalan: edugo.uz)
Saytni monitoring qilish va yangilab borish	Hostingda real vaqt monitoring, uptime statistikasi va avtomatik yangilanish xususiyatlaridan foydalanish

Agar siz o'quv markazingiz uchun onlayn kurslar, test tizimi yoki ro'yxatdan o'tish imkoniyati bo'lgan web-sayt ochmoqchi bo'lsangiz, birinchi navbatda domen nomingizni aniqlashtirishingiz kerak. Masalan, sizning markazingiz "Zamon Edu" deb nomlansa, domen sifatida "zamedu.uz" yoki "zamonacademy.uz" kabi variantlar tanlansa, bu nafaqat esda qoladi, balki izlov tizimlarida ham oson topiladi.

Saytni foydalanuvchilarga tez ochilishi juda muhim. Agar siz video darsliklar, elektron dars rejalarini yuklashni rejalashtirayotgan bo'lsangiz, bu holatda oddiy hosting xizmatlari yetarli bo'lmasligi mumkin. Shu sababli, bulutli yoki SSD texnologiyali hosting tanlab, foydalanuvchilarga yuqori tezlikni ta'minlash mumkin.

O'quvchilarning shaxsiy kabinet orqali dars jadvalini ko'rishi, test ishlashi, baholarini kuzatishi kabi imkoniyatlar bo'lishini xohlasangiz, sizga PHP va MySQL bazasini qo'llab-quvvatlaydigan hosting kerak bo'ladi. Bunday texnik imkoniyatlarga ega bo'lgan hosting sizning o'quv tizimingizni to'liq ishlatish imkonini beradi.

Agar siz saytni WordPress orqali yaratmoqchi bo'lsangiz, hosting tanlashda aynan WordPress uchun optimallashtirilgan xizmatlarni qidiring. Bu saytingizni oson boshqarish va qo'shimcha pluginlar orqali kengaytirish imkonini beradi. Misol uchun, WordPress asosidagi o'quv markazi saytida kurslar sahifasi, aloqa formasi, blog va yangiliklar bo'limi bo'lishi mumkin.

Domen nomini tanlayotganda, sizning faoliyatingizga mos kalit so'zlar bo'lishi muhim. Masalan, "kurslar", "edu", "online" kabi so'zlar qo'shilgan domenlar (masalan, kursedu.uz) foydalanuvchilar e'tiborini jalb qiladi va qidiruv tizimlarida yuqoriroq natijalarni beradi.

Saytingiz xavfsizligi uchun SSL sertifikatini mavjud bo'lgan hosting xizmatlarini tanlang. Bu foydalanuvchilarning ma'lumotlarini himoya qiladi va saytga ishonchni oshiradi. Ayniqsa, shaxsiy ma'lumotlar yoki to'lov tizimlari bo'lsa, bu jihat juda muhim.

XULOSA

O'quv markazlari uchun web-sayt yaratishda hosting va domen tanlovi muvaffaqiyatli onlayn faoliyatning negizini tashkil etadi. To'g'ri tanlangan domen

nomi — bu brend ishonchliligi, internetda tanilish va foydalanuvchi ishonchini oshirishning muhim omilidir. Shuningdek, ishonchli, xavfsiz va tezkor hosting xizmati saytning barqaror ishlashini ta'minlaydi va kelajakda kengaytirishga imkon yaratadi.

Amaliy jihatdan qaralganda, domen nomining sodda va esda qoladigan bo'lishi, hosting xizmatining texnik imkoniyatlarga boy bo'lishi, foydalanuvchilar ehtiyojini hisobga olgan funksional imkoniyatlarni qo'llab-quvvatlashi zarur. Saytni yaratishda ishlatiladigan texnologiyalar, xavfsizlik choralarini ko'rish va texnik yordam xizmati mavjudligi — bularning barchasi o'quv markazi imijiga va onlayn xizmatlar sifatiga bevosita ta'sir qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Axmedov A.X., Karimov B.A. – Internet texnologiyalari. O'quv qo'llanma. – Toshkent: TDPU, 2021.
2. Jo'rayev M.M. – Veb-saytlar yaratish asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
3. Qodirov U.A. – Axborot texnologiyalari va tizimlari. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.
4. Mamadaliyev S. – Kompyuter savodxonligi va veb dasturlash asoslari. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022.